

FÜGGELÉK

EGY NYOMOZATI ANYAG A SOPRONI ESEMÉNYEKRŐL 1957-BEN

FORRÁSISMERTETÉS
KÖZLI: V. MÉSZÁROS GYULA

A Belügyminisztérium Győr-Sopron megyei Rendőrkapitányság Politikai Nyomozó alosztálya a forradalom leverése után azonnal megkezdte a nyomozást a soproni egyetemen történekekkel kapcsolatban. A nyomozati anyagok fennmaradtak, ezekből közlök egyet, amelyet 1957. március 16-án vettek fel Győrben az egyik letartóztatott egyetemistától.

A kihallgatott személy nagyon ügyesen, minden cselekedetet zömmel a nyugatra távozókra hárított, de az események tisztánlátása miatt érdemes a valómást ismertetni.

(Forrás: Hadtörténeti Levéltár, 56-os iratok. B.I. 0088/1957.)

„1956 október 23-tól először, mint ideiglenes MEFESZ bizottsági tag, később mikor a diákparlament a MEFESZ bizottságot megerősítette, mint végleges MEFESZ bizottsági tag működtem. A MEFESZ bizottságon belül Perlaki Ferencsel együtt megbíztak a katonai ügy intézésével. Feladatunk volt, hogy megszervezzük az egyetemi fiatalságból egy egységes zászlóaljot. Ennek a szervezése azonban hosszabb ideig elhúzódott, majd később Perlakit erről a csoportról leváltották és Baranyai adjunktus került a helyére. Ekkor azt a feladatot kaptam, hogy szerezzek fegyvert mindenáron a fiatalság részére. Fegyverek szerzése céljából leutaztam Győrbe, az akkori Forradalmi Nemzeti Bizottsághoz, ahol Szigeti Attilával és Éliás (Ferenc - M. Gy.) r. őrgy-al beszéltem, de fegyvereket nem kaptunk. Majd később Fertődre a tüzerekhez mentünk fegyverekért. Azonban itt sem kaptunk fegyvereket, azonban ígéretet kaptunk arra, három nappal később, hogy amennyiben valami baj lesz, ők tüzérséggel segítségünkre sietnek. Ebben az ügyben azonban nem én, hanem Baranyai és Dancsó nevezetű személyek voltak kint, akik akkor mindjárt magukkal hoztak egy összekötő tisztet. Ezután tudomásunkra jutott, hogy a sopronkőhidai fegyháznál van fegyver (tartalék) oda kimentem, mivel éppen hívtak ki, mert várható volt egy újabb rabkötés és az ottani erők kevésnek bizonyultak ennek megakadályozására. Ott a parancsnok helyettes kérdezte tőlünk, hogy tudnánk-e embereket biztosítani részükre segítségül és ők ellátnák fegyverrel az embereket. Én mondtam, hogy minden

további nélkül tudunk embereket biztosítani, ekkor kaptunk 50 drb. puskát és 20 drb. pisztolyt.

Ezt a fegyvermennyiséget beszállítottam az egyetemre és átadtam a MEFESZ bizottságnak. Azonban további kezelés végett a katonai csoporthoz tartozott. Később tudomásom van arról, hogy Gácsai Vendel egy pár egyetemistával és teherautóval lement Pápára a hadosztályparancsnokságra és onnan nagyobb mennyiségű fegyvert hoztak el. Ezen fegyverek mennyiségéről csak körülbelül van tudomásom, mely szerint 450 puska, 80-120 géppisztoly, 6 golyószóró volt a fegyverek között. Amíg az első fegyverszállítmányért, mint fegyverraktáros én feleltem, addig a másik fegyverszállítmány idejére már a fegyverraktár kezelését, fegyverek kiadását tőlem elvették és ezt magának Buda György és Baranyai József tartotta fenn. Ebből fakadhatott aztán az, hogy illetéktelen személyek kezébe is kikerültek fegyverek. Ezután az idő után komolyabb vezető szerepet ebben a csoportban már nem töltöttem be, mert a vezetést teljesen átvette Baranyai és Buda, engem, mint összekötőt, vagy futárt használtak fel. Feladataim közé tartoztak ebben az időben, hogy ellenőrizni kellett az egyetemi zászlóalj szervezését, felszerelését és felkészültségét. Ez így tartott egészen november 4-ig, amikor is az egyetemen nagy riadalom volt, hogy jönnek a szovjet csapatok és mindenki menjen a Lővér szállóhoz. Ekkor én is magamhoz vettem egy fegyvert és kimentem a Lővér szállóhoz. Később a Lővér szállóban riadó volt, és riadó után úgy teherautón, mint gyalogosan megindultak a fiatalok nagy tömegben a határ felé. Ekkor történt az, hogy rengeteg egyetemi hallgató kiment nyugatra. Én nem mentem át a határon visszafordultam és visszamentem az Egyetemre.

Ismertesse névszerint azokat a személyeket, akikkel a fent említett időszak alatt szorosan együttműködött?

Perlaki Ferenc, Buda György, Baranyai József, ezek közül Perlaki és Baranyai adjunktusok voltak, Buda György pedig levelező hallgató. Héjjas György erdész hallgató. Nagy György fhgy. Ezen kívül több személlyel nem álltam szorosabb kapcsolatban.

Mondja el, milyen fegyvere volt, hogyan, mikor és kitől szerezte?

Legelőször egy 38 mintájú régi magyar 9 mm-es frommel szolgálati pisztolyom volt, melynek eredetéről csak annyiban van tudomásom, hogy azt valamilyik falujáró csoport hozta be, amikor is kint párttitkárokat fegyvereztek le. Majd mikor Kőhidáról megkaptuk a fegyverszállítmányt, akkor egy onnan származó 48 mintájú pisztollyal cseréltem az én régi pisztolyomat. Majd november 4-én egy puskát vettem magamhoz, ezt Muk-on hagytam fel az őrháznál. November 5-én egy géppisztoly volt nálam, melyet a meghagyott fegyverekből vettem magamhoz, ezt a fegyvert azonban az egyetem lefegyverzésére kirendelt magyar és szovjet katonáknak leadtam. Ugyanakkor adtam le a pisztolyomat is Németh fhgy.-nek nyugta ellenében.

Né szerint ismertesse az akkori MEFESZ bizottság beosztottait.

Bujdosó Alpár nagyképű, fontoskodó, mindenbe beavatkozó, ő volt a MEFESZ bizottság elnöke. Bartucz Ferenc erdész hallgató, nyugodt, megfontolt, ő lett Pestre küldve a pontokkal, későbbi tevékenysége volt a vöröskereszt szállítmányok irányítása a határról. Krajczár Ernő erdészhallgató nagyhangú, hőzöngő, feladata a különálló őrség vezénylése és vezetése volt. Sári Zoltán geodéta, szintén az őrségnél volt, nyugodt, flegmatikus ember volt. Szabó Barna bányamérnök hallgató, papos modorú, kicsit beképzelt, az un. elvi bizottságban működött. Benedek Dániel bányamérnök hallgató szimpatikus, nyugodt, higgadt személy volt, tevékenysége az volt, mint Szabó Barnának. Rác László negyedéves bányamérnök hallgató, közelebről nem ismertem, mint összekötő Miskolcon tartózkodott, majd mikor visszajött a 48-as laktanyában, mint összekötő szerepelt. Csaba József bányamérnök hallgató, ő a propaganda csoportnál volt.

Ezenkívül voltak olyan személyek, akik nem voltak a MEFESZ bizottságba beválasztva, de vezető szerepet töltek be, így a már említett Baranyai József, Perlaki Ferenc és Buda György, valamint Roller Kálmán igazgató.

Mit tud a rádió, a sajtó és híradó csoport munkájáról és kik vettek ebben részt?

Rádió, sajtó, híradó csoport munkájáról annyiban van tudomásom, hogy az első időben az egyetem katonai tanszékén található 23-as rádió-adó-vevő készülék és egy fertődi tüzerektől behozott ugyancsak 23-as készülékkel kezdték meg munkájukat, ezeket a készülékeket az első napon el is rontották. Sajtó csoport munkájáról csak annyit tudok, hogy ott Csaba József működött, propaganda anyagokat készítettek, közelebbit erről nem tudok. Itt egyetlen röpiratot láttam mely a parasztsághoz volt címezve, tartalmát azonban nem ismertem. Volt még egy rádiós részleg, amely a kereskedelemben is megtalálható rendes vevőkészülékkel működött, akiknek feladata volt a hazai és külföldi hírek hallgatása és azok feljegyzése. Arról nincs tudomásom, hogy az egyetem területén működött volna olyan adó-vevő készülék, amely külfölddel tartott volna kapcsolatot. Rádiós csoport munkájában tudomásom szerint részt vett Martos András tanársegéd és egy dolgozó bányász hallgató, akinek a nevét megnevezni nem tudom.

Kik voltak a „D” csoport vezetői és milyen tevékenységet folytattak.

Ennél a csoportnál tudomásom szerint működött Benkő Géza erdész hallgató, valamint az a bizonyos „Pista” bácsi és „Miklós bácsi” akikről bővebbet mondani nem tudok. Tudomásom szerint Benkőék voltak azok, akik a pártbizottság tagjainak lefegyverzésében a rendőrséggel együtt részt vettek, valamint a volt áv. tiszteteket is ők szedték össze, helyezték őrizetbe. Benkőéknél láttam még bent Héjjas Györgynét, egy egyetemi hallgató feleségét, valamint több postás személyt, akiknek nevét nem tudom.

Ismertesse a szállítási csoport vezetőit kik voltak és azok milyen tevékenységet fejtenek ki?

Itt dolgozott Zádorlaki Stetner Miklós harmadéves geológus hallgató, Farkas László harmadéves bányamérnök hallgató. Tevékenységük volt a vöröskeresztes gyógyszer és élelmiszer segélyszállítmányok továbbítása, valamint a falujáró csoportnak kocsik kiadása és általában minden kocsis ügyében ők intézkedtek.

Ismertesse mit látott és hallott a soproni központi munkástanács ülésein, amíg ott mint összekötő működött?

Az első munkástanács ülésen, melyen részt vettem László István selyemipari dolgozó elnökletével a munka felvételéről volt szó. Ezen a gyűlésen szövegezték meg azt a felhívást, mely szerint a munkásság vegye fel a munkát, a sztrájk fegyverét pillanatnyilag lábhoz teszik, de mihelyt a kormány részéről megtorlás lesz újból sztrájkolni fognak. Ezután részt vettem egy másik munkástanács ülésen, melyen arról volt szó, hogy a soproni újságot meg kellene indítani. Ez az újság azonban soha sem indult meg.

Más munkástanács ülésen nem vettem részt, mivel erről a beosztásomról leváltottak.

Mondja el hova lettek a fegyverek az Egyetemről?

A fegyverek egy részét az egyetemisták átvitték Ausztriába, más részét amikor bejöttek a szovjet páncélosok nagycenk környékén tették le. Egy kevés részt a Mukról visszajövő hallgatók elszórták az erdőben, a megmaradó részt pedig a szovjet és magyar katonák szedték össze az Egyetemről.

Hogyan fejeződött be az egyetemisták tevékenykedése és mikor?

Az egyetemisták fegyveres tevékenysége november 6-án fejeződött be, amikor is bennünket teljesen lefegyvereztek. Ezután már csak kisebb problémákkal és mint szemlélők foglalkoztak a MEFESZ szervezeten egyes problémákról.

Ezenkívül milyen más cselekményekről van tudomása

Tudomásom van a határőr tisztek leváltásáról, melyet Gáspár nevezetű személy hajtott végre, valamint tudomásom van a sopronkőhidai fegyháznál történt két fegyőrtiszt letartóztatásáról is, amelynek végrehajtójáról tudomásom nincs.

Mást az ügyben előadni nem kívánok, vallomásomat az igazságnak megfelelően tettem meg, minden kényszer nélkül, amelyet átolvasás után aláírok.”

A közlő megjegyzése:

A vallomás legutolsó mondata annyira igaz, mint ahogyan a legutóbbi idő-kig is állították, hogy az ÁVH nem alkalmazott kényszert, ami köztudottan nem igaz, a kihallgatott bárhogyan is tiltakozott, a kihallgató közölte, hogy a jegyző-könyvet ők fogalmazzák, és írja alá, vagy utólag újból leviszik a pincébe addig, amíg alá nem írja.

További megjegyzés:

Dr. Baranyai József megelőzőleg is kapcsolatban volt a Nemzeti Ellenállási Mozgalommal, az említett személyeket a Politikai Rendőrség a megszállás alatt végig figyelte, és erre jellemző, hogy pl. Benkő Géza levelét, amelyet 1970. október 23-án írt Viktoriából, Kanadából Tollas Tibornak Münchenbe, a nyomozóhatóság megszerezte, noha az nem is érintette Magyarország területét, és le-másolta, hála Istennek, meg is őrizte.